

Jakelu:

Ylä-Karjalan Luonnonystävät ry
Nurmeksen kaupunki
Nurmeksen ev. lut. seurakunta

Ylä-Karjalan Luonnonystävät ry:n aloitte 27.8.2024 koskien kesähakkuiden lopettamista Nurmeksen kaupungin ja Nurmeksen seurakunnan mailla

Kesähakkuiden vaikutus linnustoon ja maannousemasieneen

Lintujen pesimäaikaan ajoittuvan puunkorjuun (ja muidenkin metsätalouden toimenpiteiden) sallittavuus puhuttaa säännöllisin väliajoin. Mitä tulee Ylä-Karjalan Luonnonystävät ry:n esittämään lintujen pesimäaikaisten hakkuiden kieltämiseen, haluamme tuoda esille joitakin seikkoja.

Hakkuita tehdään Suomessa vuosittain noin kolmella prosentilla metsämaan pinta-alasta. Näistä uudistushakkuista on alle prosentti (Luonnonvarakeskus, vuotuiset työmäärät v 2015-2019). Hakkuissa on vuoden sisäistä kausivaihtelua johtuen korjuu- ja kuljetusolosuhteista, mutta alimmillaan hakkuut ovat lintujen pesimäaikaan huhti-heinäkuussa. Voidaan siis arvioida, että hakkuiden seurauksena tuhoutuvien pesien osuus kaikista pesistä on hyvin vähäinen. On myös syytä huomata, etteivät hakkuut vahingoita juurikaan aikuisia lintuja ja ne voivat useissa tapauksissa pesiä samana kesänä uudestaan. Lisäksi metsäalalla tehdään jo nyt toimia, joilla haitat linnustolle pyritään minimoimaan.

Kuten aloitteessa kerrotaan, lisäävät kesäaikaiset hakkuut havupuustoa lahottavan maannousemasiienen, eli juurikäävän leviämiskäynnin. Tämä riski on tunnistettu ja sen vuoksi juurikäävän leviämisen torjunta on metsätuholain mukaan riskikohteilla pakollista. Velvoite koskee touko-marraskuun välisenä aikana tehtäviä hakkuuta, kun pääosa puustosta on havupuustoa. Torjunta tehdään hakkuukoneeseen asennetulla kantokäsittelylaitteella, harmaaorvakkavalmistetta tai urealiuosta käyttäen.

Jatkuvapeitteisen kasvatuksen hyödyt linnuston pesinnälle

Jatkuvapeitteiseen metsänkasvatukseen siirtyminen ei välttämättä muuttaisi lintujen pesintäolosuhteita ratkaisevasti nykyistä paremmaksi, sillä jos oletamme hakattavan puumäärän pysyvän nykytasolla, täytyisi vuotuinen hakkuupinta-ala kolminkertaistaa. Päämenetelminä jatkuvapeitteisessä metsänkäsittelyssä ovat voimakkaat harvennushakkuut ja kaistalehakkuut, jotka aloitteenkin mukaan ovat haitallisia lintujen pesinnälle.

Pesimäaikaisten hakkuiden laillisuus

Lainsäädännön näkökulmasta lintujen pesimäaikaisten hakkuiden kieltäminen oli esillä, kun viime vuonna voimaan tullutta luonnonsuojelulakia uudistettiin. Tähän asti kansallinen tai EU-tasoinen lainsäädäntö eivät ole muodostaneet kategorista estettä pesimäaikaan tehtävälle puunkorjuulle Suomessa. Tämä asia ei luonnonsuojelulain uudistamisen yhteydessä muuttunut.

Esitettyssä vaatimuksessa väitetään, että pesimäaikainen puunkorjuu olisi jo nyt lintudirektiivin vastaista. Lintudirektiivi suojelee kaikkia luonnonvaraisia lintuja ja kieltää mm. niiden pesien ja munien tahallisen tuhoamisen ja vahingoittamisen sekä lintujen tahallisen häirinnän erityisesti

lisääntymis- ja jälkeläisten kasvatusaikana. Nämä samat asiat sisältyvät myös kansalliseen luonnonsuojelulakiin eli 70 §:n lajirauhoitussäännöksiin.

Lintujen pesinnän turvaamiseen liittyen uudistuksessa lakiin tuotiin uusi säännös eläimen itse tekemän ja toistuvasti käyttämän pesän ympärivuotisesta suojasta, sillä tästä on EUTI:n oikeuskäytäntöä. Se on kuitenkin eri asia kuin pesimäaikainen puunkorjuu ylipäätään, josta aloitteessa näyttää olevan kyse.

Olennaista pesimäaikaista puunkorjuuta koskevassa tarkastelussa on se, miten tahallisuutta tulkitaan. Esimerkiksi maa- ja metsätalouden harjoittamisen ja muun luonnonvarojen hyödyntämisen sekä rakentamisen tarkoituksena ei ole rauhoitettujen lajien häirintä tai tappaminen taikka lintujen pesien ja munien vahingoittaminen. Häirintäkiellon arvioinnissa otetaan huomioon toiminnan luonne. Alla on otteita luonnonsuojelulain uudistamista koskevasta hallituksen esityksestä:

”Pykälässä säädettäisiin eläinlajien rauhoituksen sisällöstä vastaavasti kuin voimassa olevan lain 39 §:ssä. Pykälä pysyisi lajien yksilöiden tahallisen tappamisen ja häirinnän kieltämisen osalta pitkälti ennallaan. Nykytilanteeseen ei tulisi muita muutoksia, kuin että eläinten pesien tahallisen vahingoittamisen kieltä selkeytettäisiin”.

Pykälän 1 momentin 1 kohdan mukaan rauhoitettujen eläinlajien yksilöiden tahallinen tappaminen ja pyydystäminen olisi kiellettyä, kuten myös voimassa olevassa laissa säädetään. Kielto koskisi vain tahallista toimintaa. Tahallisuuden käsitettä ja sen tulkintaa on tarkasteltu esimerkiksi komission luontodirektiiviä koskevassa tulkintaohjeessa (Natura 2000 -alueiden suojelu ja käyttö. Luontodirektiivin 92/43/ETY 6 artiklan säännökset) sekä Euroopan unionin tuomioistuimen oikeuskäytännössä. Koska luonnonsuojelulain säännös on muotoiltu niin, että se täyttää luontodirektiivin 12 artiklan 1 kohdan a–c alakohtien ja lintudirektiivin 5 artiklan vaatimukset, tulkintaohjeella ja EU–tuomioistuimen oikeuskäytännöllä (esimerkiksi C-103/00, C-221/04 ja yhdistetyt asiat C-473/19 ja C-474/19) on tahallisuuden tulkinnan kannalta merkitystä. Myös korkeimman hallinto-oikeuden ratkaisuissa (esimerkiksi KHO: 2015:124) tahallisuuden edellytyksiä on arvioitu.

Samanaikaisesti 2 kohdassa tarkoitettu yksilön pesän vahingoittamisen kieltä koskisi vain tosiasiallista pesintäaikaa. Tällä tarkoitetaan käytännössä sitä, että suuri osa lajeista käyttää pesää vain yhden kerran ja rakentaa seuraavana vuonna uuden pesän. Tällöin ei ole tarkoituksenmukaista ulottaa vahingoittamiskieltä sellaisiin pesiin, jotka eivät ole enää käytössä.

Momentin 3 kohdan mukaan kiellettyä olisi myös yleisesti eläinten tahallinen häiritseminen. Pykälässä on täsmennetty, että häirintä olisi kielletty erityisesti sellaisina aikoina, jolloin sen kielteiset vaikutukset voivat olla merkitykseltään huomattavia. Säännös on muotoiltu niin, että se täyttää luontodirektiivin 12 artiklan 1 kohdan a–c alakohtien ja lintudirektiivin 5 artiklan vaatimukset. Lintudirektiivin 5 artiklan mukaan lintujen tahallinen häirintä erityisesti lisääntymis- ja jälkeläisten kasvatusaikana on kielletty, jos häirintä vaikuttaisi merkittävästi kyseisen direktiivin tavoitteisiin.

Pykälän 3 momentti olisi myös uusi ja se selkeyttäisi 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettua eläinlajin yksilön pesän tahallisen vahingoittamisen kieltä rajaamalla soveltamisalasta pesintäkauden ulkopuolella niiden lajien pesät, jotka eivät ole toistuvassa käytössä. Sen mukaisesti 1 momentissa tarkoitettu pesän vahingoittaminen olisi kuitenkin kiellettyä pesintäkauden ulkopuolella vain, jos kyse on eläimen itse tekemästä pesästä, jota se käyttää toistuvasti eri vuosina. Valtaosa lintulajeista rakentaa uuden pesän joka vuosi, eikä edellisvuotisen pesän säilymisellä ole siten merkitystä niiden lisääntymismenestykselle. Osalle lajeista mahdollisuus käyttää aiemmin rakentamiaan pesiä uudelleen on lisääntymismenestyksen kannalta oleellista, minkä vuoksi tällaisten pesien suoja on tarpeen. Uuden pesän rakentaminen kuluttaa emolintujen resursseja, sekä viivästyttää munintaa ja

siten poikasten pesästä lähtöä, mikä heikentää yksilöiden elossa säilymisen todennäköisyyttä. Toistuvaa käyttöä arvioitaessa tulisi siis ottaa huomioon lajin elintavat ja tarve hyödyntää lisääntymisessä aiempina vuosina rakennettuja pesiä. Kiellon taustalla on tarve selkeyttää Euroopan unionin tuomioistuimen ratkaisun (C-252/85) vaikutusta.

Pykälän 1 momentissa ja lintudirektiivin 5 artiklassa kielletään lintujen pesien tahallinen vahingoittaminen tai siirtäminen. Näiden säännösten sanamuodoissa ei sinänsä ole suoraa kirjausta, että kyseinen kiello koskisi vain pesimäkautta, mutta voimassa olevan luonnonsuojelulain soveltamis- ja oikeuskäytännön perusteella kiellon on pääsääntöisesti tulkittu koskevan pesimäaikaa. Sen taustalla on lintujen pesimärauhan turvaaminen ja sen myötä pesinnän onnistumisen keskeinen merkitys lintujen elinkierrossa. Lintujen tahallinen häirintä puolestaan on kielletty säädösten mukaan muun muassa erityisesti lisääntymisaikana. Tarkennuksena pesien suojeluun liittyen voimassa oleva luonnonsuojelulaki määrää suurten petolintujen (lajit tarkennettu luonnonsuojeluasetuksessa 160/1997) pesäpuut, joissa olevat pesät ovat säännöllisessä käytössä ja selvästi nähtävissä sekä minkä tahansa rauhoitetun linnun asianmukaisesti merkityt pesäpuut rauhoitetuiksi. Euroopan unionin tuomioistuin on kuitenkin todennut ratkaisussaan (C-252/85), että lintudirektiivin 5 artiklan b ja c kohtien kielloja on sovellettava ilman ajallisia rajoituksia. Keskeytymätön lintujen elinympäristön suojelu on tuomioistuimen mukaan välttämätöntä, koska monet lajit käyttävät uudelleen aiempina vuosina rakentamia pesiä, eikä suojelun rajoittaminen koskemaan vain tiettyä ajanjaksoa ole siten yhdenmukainen direktiivin kiellon kanssa. Pykälän 3 momentissa tarkoitettua ympärivuotista kiellon tarkoittamat lajit määriteltäisiin asetuksella. Käytännössä kiellon soveltamisalaan kuuluvia lajeja olisi 75 §:n 1 momentissa määriteltyjen suurten petolintujen lisäksi arviolta noin 20 lajia, kuten kaakkuri, kuningaskalastaja, mustavaris, merimetso, piekana, tunturihaukka ja muutamat muut petolinnut.

Kesäaikaisista hakkuista pidättäytymisen vaikutus hakkuutuloihin

Aloitteessa mainitaan, että moni kunta on jo kieltänyt pesimäaikaisen puunkorjuun maillaan. Jos maanomistaja haluaa tällaisen linjauksen tehdä, on se toki maanomistajan itsensä päätettävissä. Todennäköisesti puunostajat voivat reagoida tällaisiin vaatimuksiin niin, että puusta tarjottava hinta laskee. Jos korjuuaika siirrettäisiin kategorisesti kesäkaudelta talvikaudelle, olisi kohonneiden korjuukustannusten aiheuttama puun hinnan lasku useita euroja kuutiometriä kohti.

Lähtökohtaisesti puunostaja määrittelee sen, milloin puunkorjuu toteutetaan. Toiveita metsänomistaja toki voi esittää ja niistä voidaan osapuolten välillä päästä sopimukseen. Suurilla puunostajilla on myös omat toimintamallinsa lintujen pesinnän turvaamiseksi.

Lintujen huomiointi hakkuissa tällä hetkellä

Hakkuita ohjaavat jo tällä hetkellä useat ohjeet ja määräykset, jotka osaltaan ovat turvaamassa lintujen pesintää. Tapauskohtaiseen linnuston huomioimiseen metsänkäsittelyn yhteydessä on laadittu metsäalan toimijoille ohjeistus, joka uudistettiin vuonna 2020. Ohjeistus löytyy täältä: <https://www.metsateho.fi/suosituks-et-talou-smetsien-linnuston-huomioimiseen-uudistettu/>

Useimmat toimijat ohjaavat lintujen pesimäaikaan tehtävät hakkuut karuille kasvupaikoille aina kun se on mahdollista. Jos lehtipuuvaltaisissa metsissä tehdään lintujen pesimäaikana metsätöitä, voidaan alue tarkastaa etukäteen linnunpesien varalta ja merkitä varottavat pesät. Esimerkiksi metsänhoitoyhdistys Pohjois-Karjalan työohjeistuksessa havaittujen lintujen pesien ympärille jätetään käytännössä kaikissa toimenpiteissä keskimäärin 10 metriä leveä suojavyöhyke.

Lisäksi kaikkia toimijoita velvoittava PEFC metsäsertifikaatti edellyttää, että kaikissa metsänkäsittelyn vaiheissa jätetään metsään suojaiteheiköitä ja säästöpuuryhmiä, joiden sijainti pyritään valitsemaan niin, että se olisi luontaisesti kiinnostava mm. kanalinnuille.

PEFC-sertifikaatin päivitys vuonna 2023 toi mukanaan muitakin linnuston elinolosuhteita parantavia vaatimuksia. Vesistöjen ja avosoiden reunaan jätettävien suojakaistojen leveys kasvoi ja käytännössä jatkuva kasvatus on suojakaistoilla ainoa mahdollinen metsäkasvatustapa. Muutos lisää peitteisenä kasvatettavan metsän määrää arviolta noin 150 kertaa Nuuksion kansallispuiston pinta-alaa vastaavan määrän Suomessa. Hieman ”kevyempi” suojakaista tuli pakolliseksi myös ojamaisille ja luonnontilansa menettäneille puroille. Uutena veloitteena tuli myös sekapuustoisuuden suosiminen kaikissa metsänkäsittelyn vaiheissa. Hakkuissa jätettävien säästöpuiden määrä tuplaantui kahteenkymmeneen runkoon hehtaarilta ja läpimittavaade kasvoi. Lahopuusto säästetään hakkuissa ja sen puuttuessa tehdään tekopötkelöitä.

Hakkuiden hyvällä suunnittelulla ja yhteistyöllä puunkorjuusta vastaavan tahon kanssa päästään lintujen pesinnän huomioimisessa varmasti kokonaisuutena hyvään lopputulokseen, pikemminkin kuin sillä, että pesimäaikaiset hakkuut kategorisesti kiellettäisiin.

Joensuussa 12.9.2024

Ilkka Ämmälä

metsäpalvelupäällikkö

Metsänhoitoyhdistys Pohjois-Karjala ry

Kauppakaari 1
80100 Joensuu
0500 279 055